

УДК 37.016:004

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.4.5>

Ю. М. ТВЕРДОХЛІБ

кандидат політичних наук,

викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу,

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, Україна

Електронна пошта: 1717yuliatm1717@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5748-1843>

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРИ ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ КУРСАНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Інформаційно-комп'ютерні технології, що стрімко розвиваються, суттєво та невіддільно трансформують основні процеси дидактики вищої військової школи – процес взаємодії «викладач – курсант», «курсант – знання» та «викладач – методика викладання» навчального матеріалу. Стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій сприяє формуванню різноманітних форм організації навчальної діяльності та методики викладання іноземної мови для курсантів вищих військових навчальних закладів немовних спеціальностей, що суттєво впливає на підвищення ефективності таких занять та зростання мотивації до вивчення іноземної мови курсантами. У статті розглянуто особливості використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій та спеціалізованих посібників при викладанні іноземної мови для курсантів немовних спеціальностей вищих військових навчальних закладів. Зокрема, автор статті описує приклади та методи власного застосування інформаційно-комп'ютерних технологій (сучасних мультимедійних технологій, інтерактивних навчальних мультимедійних середовищ, сучасного програмного забезпечення та інтернет-ресурсів) при іншомовній підготовці курсантів немовних спеціальностей вищих військових навчальних закладів та вивчає ефекти від такого застосування технологій на кожному окремий вид мовленнєвої діяльності курсантів (письмо, говоріння, читання, слухання). Автором визначено, що застосування сучасних мультимедійних технологій у комплексі дозволяє викладачеві сформувати інтерактивний клас (середовище) для більш зручнішого, цікавішого та ефективнішого вивчення курсантами іноземної мови. Також у статті значну увагу приділено аналізу основних переваг та недоліків спеціалізованих посібників для вивчення іноземної мови військового спрямування (на прикладі базового підручника військової підготовки – Campaign – English for the military).

Ключові слова: іншомовна підготовка курсантів, інформаційно-комп'ютерні технології, цифрові технології, іноземна мова, вищий військовий навчальний заклад, спеціальні посібники.

Вступ. На тлі сучасної військової та геополітичної ситуації, розширення міжнародного військового та військово-технічного співробітництва визначає необхідність оволодіння військовослужбовцями та курсантами мовних та немовних спеціальностей вищих військових навчальних закладів України англійською мовою на рівні СМР-2 відповідно до Угоди НАТО про стандартизацію рівнів мовленнєвої компетенції (STANAG-6001) 2014 року. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність переосмислення та зміну цілей, змісту та технологій мовної підготовки курсантів; актуальним стає пошук нових цікавих, простих та ефективних шляхів оптимізації методів, засобів та прийомів при іншомовній підготовці курсантів та запровадження їх у навчальний процес вищих

військових навчальних закладів України. Ураховуючи це, застосування тих можливостей, які пропонують нам сучасні інформаційно-комп'ютерні технології виглядає логічним та актуальним.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідженню застосування інформаційно-комп'ютерних технологій при вивченні іноземних мов у своїх напрацюваннях приділяли увагу як вітчизняні, так і закордонні науковці. Зокрема серед теоретичних досліджень впровадження інформаційних комп'ютерних технологій у процес вивчення іноземної мови виділимо праці таких вітчизняних та зарубіжних учених, як О. Тесцова, А. Шевчук, М. Клячкова, М. Ніколаєнко, О. Гаврилук, В. Пономарьова, Л. Биркун, І. Лопата, І. Кузьміна, А. Кузнецова,

А. Коваленко, О. Ножкова, О. Смаль, О. Олійник, Є. Гайдай, Т. Рябуха, А. Петрова, О. Подзигун, Т. Коваль, В. Редько, Т. Липченко, Л. Усик, Г. Вороніна, І. Романишин, А. Таріссі, І. Суарді, С. Хамід, Х. Сміт, Х. Таунсенд, Х. Кромптон, М. Бернакі та Дж. Грін, С. Кюблер, Л. Андрес, Дж. Брайсон, Д. Чун, Б. Сміт, Р. Керн.

Окрім теоретичних розробок, у вітчизняній науці з'явилося чимало праць практичного спрямування, що містять результати дослідження переваг та недоліків від застосування у навчальному процесі окремих видів інформаційно-комп'ютерних технологій. Зокрема, вітчизняні науковці – О. Новосілець, О. Кириченко, О. Гарах, Р. Гуревич, Г. Гордійчук, Н. Акімова, А. Анікеєв, Н. Горбатюк, Є. Карманов, О. Саган, О. Тарасова, Н. Рассулова, З. Овчаренко, А. Крилова, Д. Колонута, у своїх працях висвітлюють методичні переваги від впровадження у навчальний процес мультимедійних технологій та автоматизованих навчальних курсів з вивчення іноземної мови. У той час, як Ю.Є. Давиденко. надає розгорнуте дослідження програм з електронного листування при формуванні мовленнєвих компетенцій слухачів. У свою чергу, Н.Ю. Дроздович фокусує свою увагу на вивченні використання соціальних мереж при вивченні іноземної мови. Варто зауважити, що попри значну кількість вітчизняного наукового доробку із визначеної теми, більшість досліджень сфокусовані на вивченні проблеми застосування тих чи інших технологій при мовній підготовці слухачів саме філологічних спеціальностей, у той час, як питання вивчення ефектів від застосування новітніх технологій при підготовці слухачів, зокрема, і курсантів немовних спеціальностей у вітчизняній науці майже не розглядається.

Метою даної статті є дослідження використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій та спеціальних посібників для вивчення іноземної мови при підготовці курсантів немовних спеціальностей вищих військових навчальних закладів. Задля досягнення мети було визначено наступні завдання: представити основні способи та методи застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі іншомовної підготовки курсантів немовних спеціальностей, проаналізувати переваги та недоліки кожного із них у розрізі

їхнього впливу на формування чотирьох основних мовленнєвих компетенцій майбутніх фахівців, розглянути можливості, переваги та недоліки застосування спеціальних посібників з іноземної мови у процесі підготовки курсантів немовних спеціальностей.

Ми погоджуємося з твердженням Гаррі Семюельса про те, що невпинний розвиток ЗМІ, інформаційних та комп'ютерних технологій скеровує процес вивчення іноземної мови у нових напрямках. Стрімкий розвиток науки, техніки та мультимедійних технологій створив нові сприятливі моделі та задав нові тренди для викладання та вивчення іноземної мови. Сьогодні загальноосвітні тенденції у викладанні та вивченні іноземної мови спрямовані на доступність та гнучкість освіти і вимагають вдалого поєднання традиційних форм навчання з інноваційними. В умовах сьогодення, коли по завершенню навчання у ВНЗ курсант немовних спеціальностей повинен бути здатним спілкуватися іноземною мовою у військово-професійній сфері відповідно до його спеціальності, спілкуватися та працювати у команді з представниками інших професійних груп різного рівня, з військовослужбовцями з інших країн, визначати та описувати іноземною мовою основні технічні характеристики озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО і противника, способи їх дій, перед викладачем іноземної мови постає ряд викликів та задач, таких як, пошук автентичних і розробка власних матеріалів військової тематики, пошук відповідної військової термінології, розробка вправ та контрольних завдань, тощо. На допомогу викладачеві та курсантам у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування приходять мультимедійні технології та спеціалізовані посібники з іноземної мови.

Електронна інтерактивна дошка є одним з найсучасніших мультимедійних засобів для викладання, що являє собою багатофункціональний комплекс, який суттєво розширює можливості навчання та демонстрації матеріалу під час викладання курсантам. Зокрема, інтерактивна дошка є хорошим інструментом для показу презентаційного матеріалу заняття у Power Point, що дозволяє зробити заняття більш структурованим, а його структуру наочною та більш зрозумілою для курсантів. вико-

ристання дошки для відео та відео-презентацій при вивченні військово-спеціальної іноземної мови має ряд переваг – надає можливість ознайомитися курсантам з новими матеріалами військового спрямування, які ще не включені до підручників (наприклад, тактико-технічні характеристики новітніх зразків військової техніки та озброєння, тощо), дозволяє ознайомитися зі специфічною військовою термінологією та прослухати її вимову від носіїв мови. У залежності від рівня підготовки групи, викладач може використовувати дошку для показу автентичних відео-матеріалів з метою тренування навичку послідовного перекладу курсантів, при цьому, відтворюваний на екрані інтерактивної дошки відео-ряд сприятиме кращому розумінню курсантами аудіо-матеріалу до нього. Окрім того, можливості електронної інтерактивної дошки дозволяють її використовувати для вивчення та активації нової лексики. Зокрема, візуальне сприйняття нового лексичного матеріалу через виведені на екран зображення забезпечує ефективніше, цікавіше та легше запам'ятовування нових слів, самі зображення без лексичного супроводу можуть також слугувати матеріалом для активації лексики, або ж перевірки її засвоєння курсантом після самостійного відпрацювання матеріалу заняття. Використання інтерактивної дошки під час іншомовної підготовки курсантів оптимізує візуалізацію та унаочнення навчального матеріалу загалом [Вдовичин]. Зокрема, дошка дає змогу викладачеві використовувати на занятті такі інтерактивні елементи, як тести та завдання із вкладеною відповіддю, множинний вибір, визначення пропущених слів, перетягування в тексті, перетягування на картинку і т.п., які сприяють активізації розумової діяльності курсантів, а також слугують для них цікавими засобами контролю та самоконтролю [Совгар].

Звісно, можливості електронної мультимедійної дошки необмежені. До прикладу, викладач може вивести на екран базовий підручник та додаткові навчальні матеріали до нього, методичні розробки та робочі аркуші (worksheets), тощо. Це дає змогу викладачеві одночасно мати доступ до великого різноманіття матеріалів та демонструвати їх курсантам, керувати увагою курсантів (особливо, якщо при

навчанні використовується чорно-біла фотокопія підручника, кольорове зображення на екрані сприяє зростанню рівня зацікавленості курсантів до матеріалу, що вивчається) [Гаєва]. Наявні у комплектності спеціальні маркери до інтерактивної дошки, якими можна робити написи різними кольорами, дозволяють виділяти кольором активну лексику у тексті, акцентуючи на ній увагу курсантів, ефективно відпрацювати вправи на граматику та на заповнення пропущеної інформації у тексті. Окрім того, дані маркери та інстальоване на дошці програмне забезпечення Note абсолютно повністю замінюють фліпчарт, і можуть бути використанні, до прикладу, для тренування/удосконалення курсантами такої мовленнєвої компетенції, як письмо, або ж для введення викладачем нової лексики шляхом «асоціативного куща», тощо.

Окрім того, встановлена у інтерактивній дошці веб-камера може використовуватися викладачем для організації он-лайн спілкування курсантів з іноземцями або ж проведення занять у форматі speaking club дистанційно (відчуття дистанційності дозволяє курсантам подолати психологічні бар'єри та страхи спілкування з іноземцями та в умовах воєнного стану є чи не єдиним можливим варіантом організації такого формату спілкування з іноземцями).

Загалом, інтерактивна дошка є універсальним засобом для викладання іноземної мови, оскільки дозволяє викладачеві одночасно мати доступ та працювати з великою кількістю різноманітних джерел [Годованець]. Окрім того, інтеграція інтерактивної дошки у комплексі з комп'ютерними робочими місцями з доступом до мережі Інтернет та програмного забезпечення *Niebelung* дозволяє сформувати **інтерактивне мультимедійне середовище (інтерактивний клас для вивчення іноземної мови, мовну лабораторію)**, додаючи при цьому різні функції, характерні для лінгафонного кабінету та дозволяє досить ефективно проводити заняття зі спеціальної мовної підготовки, включаючи перевірку знань курсантів з допомогою використання системи тестування. Через інтерактивну дошку або головний комп'ютер викладач (використовуючи можливості локальної мережі) може здійснювати управління навчальним процесом, розсилаючи аудіо- та відео-матеріали, різні текстові доку-

менти та графічні матеріали курсантам. Така інтеграція мультимедійних засобів дозволяє ефективно проводити заняття і широким спектром заходів для навчання:

- перегляд зовнішнього контенту курсантами на їх робочих комп'ютерах під управлінням та контролем викладачем їх інтернет-браузерів;
- формування, розподіл та збирання для перевірки файлів із завданнями, визначеними для самостійного опрацювання;
- формування окремих групових чатів для різних завдань для роботи у групах;
- імітація телефонних розмов (особливо ефективно для проведення блоку занять з радіообміну).

За потреби та умови доступу робочих комп'ютеризованих місць до мережі Інтернет, викладач може організувати роботу групи у даному інтерактивному класі, використовуючи можливості платформи **Google-classroom**. Дана платформа дозволяє викладачеві створювати окремі класи для кожної окремої групи курсантів, поширювати завдання між учасниками навчального процесу як аудиторно, так і дистанційно, надавати курсантам посилання на аудіо-, відео-, графічні та друковані матеріали для навчання, посилання на зовнішні ресурси для навчання (до прикладу Quizlet, Youglish) та на тестові завдання, створені на базі цих ресурсів у форматі гри – як індивідуальної для самостійного контролю, так і колективної гри

на занятті у групі (Quizlet). Окрім того, платформа дозволяє використовувати її викладачеві та курсантам у форматі чату для постановки, уточнення, корекції та перевірки завдань, тощо.

Значною перевагою даного мультимедійного середовища є те, що воно забезпечує одночасну залученість усіх учасників навчального процесу та може використовуватися як аудиторно, так і для самостійної підготовки курсантів.

Окрім значних технічних переваг цього комплексу, ефективності навчального процесу сприяє і правильне розміщення та установаження усіх його компонентів. Зокрема, робочі місця курсантів організовані таким чином, що монітори їхніх комп'ютерів зафіксовані під кутом 75 градусів позаду робочого столу, а мишка з клавіатурою знаходяться під робочим столом на рухомій підставці, що дозволяє курсанту поєднувати роботу на комп'ютері без відриву від виконання письмових завдань (нотування правил граматики, запис нової лексики та її перекладу, тощо).

Встановлене на головному комп'ютері викладача та робочих комп'ютерах курсантів програмне забезпечення Nibelung дозволяє користуватися можливостями лінгафонного кабінету, що дає змогу тренувати навик слухання у курсантів, а також проводити тестування, що базуються на цьому навичку (до прикладу American Language Placement Test). Для викладача дане програмне забезпечення дозволяє організувати та підтримуваним режим

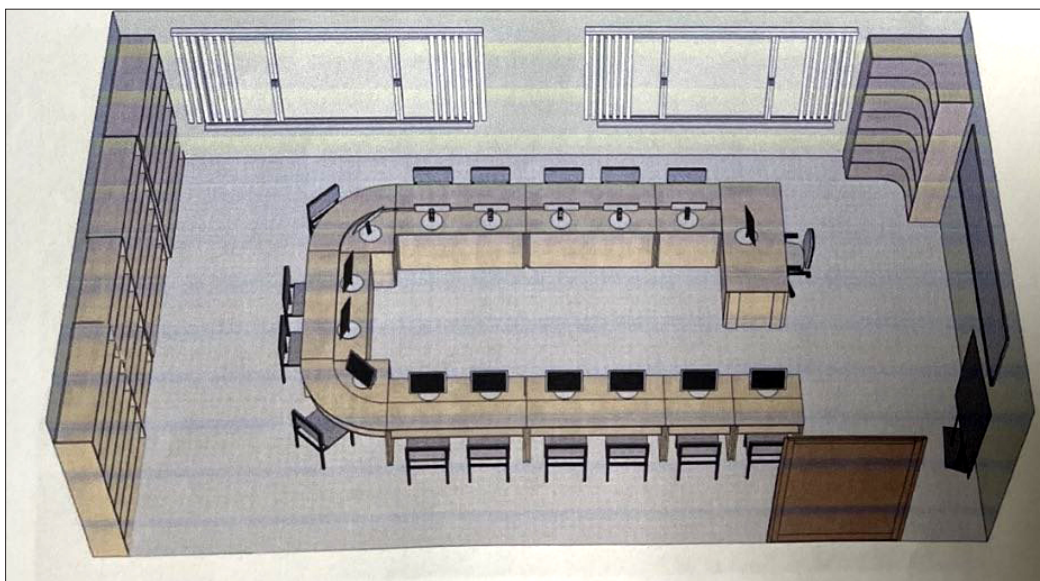

Рис. 1. Схематичне зображення інтерактивного мультимедійного середовища

індивідуальної, колективної та групової роботи курсантів і містить значну кількість функцій для організації навчального процесу – можливість голосового спілкування між викладачем та курсантами і контроль мікрофонів (тренування спілкування у парах/групах, відпрацювання процедур радіо-обміну (Radio Communication Procedures) та перекладу під час нього), перегляд екранів, перевірка завдань, тощо).

Також можливості інтерактивного мультимедійного середовища дозволяють застосувати при викладанні іноземної мови курсантам немовних спеціальностей модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище *Moodle* (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), яке, своєю чергою, дозволяє як викладачу, так і курсанту отримати досить розгорнутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, зокрема дистанційного. Moodle належить до категорії систем управління навчанням (LMS), систем управління курсами (CMS) та є віртуальним навчальним середовищем (VLE) водночас. Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище Moodle надає можливість інсталяції освітніх ресурсів (навчальних матеріалів), забезпечення доступу до ресурсів та управління ними; сприяє комунікаційній взаємодії учасників освітнього процесу, що відбувається у формі інтернет-конференцій, фору-

мів, дискусій, а також обміну повідомленнями, які можуть містити, до прикладу, завдання для тих, хто навчається, і коментарі щодо виконання завдань. Moodle створено за моделлю ADDIE та включає п'ять етапів проекту з розробки та виконання програми навчання: аналіз, дизайн/проектування, розробка, впровадження/застосування і оцінка. На першому етапі відбувається аналіз діяльності з визначенням завдань щодо формування цієї діяльності та аналіз цільової групи, що включає визначення вмінь та знань, які необхідно здобути, виходячи з мети навчання.

Другий етап призначений для визначення послідовності навчання, обрання відповідних методів та засобів навчання, проектування навчальної програми. Третій етап передбачає створення наповнення курсу (матеріалів, вправ, активностей, завдань, засобів контролю та тестування). На четвертому етапі цільова група здійснює навчання на створеному курсі, а на п'ятому – процес та результати навчання оцінюються з урахуванням зворотного зв'язку та відбувається повторний перегляд курсу [Solikhan]. Середовище Moodle може бути ефективно використане під час самостійної підготовки курсантів до занять, оскільки надає курсантам:

- доступ до навчальних матеріалів, засобів тестування;
- вибір завдання/курсу за рівнем його склад-

Рис. 2. Фото інтерактивного мультимедійного середовища

ності та відповідно до власного рівня знань іноземної мови;

- доступ до засобів для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);
- можливість самопідготовки (а інколи – і самоосвіти) шляхом проходження дистанційного чи кількох дистанційних курсів;
- можливість самоконтролю (постійний доступ до проміжних та фінальних контрольних завдань та тестів);
- можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу;
- можливість спілкування через особисті повідомлення, форум, чат;
- можливість завантаження файлів з виконаними завданнями;
- можливість використання нагадувань про події у курсі, тощо.

У свою чергу, для викладачів середовище є корисним тим, що вони можуть:

- використовувати інструменти для розробки авторських дистанційних курсів;
- розміщувати навчальні матеріали у різних форматах, а також відео, аудіо- і презентаційні матеріали;
- додавати різноманітні елементи курсу на різних етапах курсу;
- адаптовувати та підбирати матеріали відповідно до рівня знань іноземної мови групи;
- використовувати різні типи тестових завдань;
- автоматично формувати тести;
- автоматизувати процес контролю та перевірки знань, звіти щодо виконання курсантами окремих завдань, або проходження усього курсу;
- використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання;
- відсутня потреба у роздруці додаткових матеріалів, тощо.

Значною перевагою середовища Moodle є те, що його багатифункціональність та можливість налаштувань багатьох параметрів дозволяє пристосувати кожен курс не тільки під особливості конкретної дисципліни, але і вимоги викладача та потреби курсантів, які за допомогою цієї платформи можуть самостійно побудувати зручну траєкторію навчання [Совгар].

Окрім використання можливостей мультимедійних засобів для демонстрації і відтво-

рення матеріалів, проведення занять та контрольних заходів, викладач іноземної мови може скористатися і перевагами сучасних технологій у процесі формування завдань. Зокрема, сучасні технічні можливості дозволяють викладачеві використати нові, нещодавно викладені на *Youtube* або інших подібних сервісах відеоматеріали (політичні новини, огляди військового спорядження чи зразків озброєння або інші матеріали військової тематики), які ще не включені до підручників для тренування відразу чотирьох мовленнєвих компетенцій. Зокрема, завантажені субтитри до відео можна подати курсантам у вигляді тексту для читання та перекладу, а згенерувавши посилання на оригінальне відео у QR код, дати можливість їм прослухати цей матеріал (зручність сервісу полягає у тому, що для тренування навички слухання не потрібні додаткові аудіо пристрої, курсанту достатньо лише мати при собі мобільний телефон). За умови відсутності часу на підготовку, викладач може сформулювати тестові питання до цього завдання. Використовуючи можливості штучного інтелекту *chat GPT*.

Вивчаючи вплив розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій на процес викладання та вивчення іноземних мов у вищих військових навчальних закладах, слід зацентрувати увагу на ролі посібників професійного спрямування. Актуальність розгляду ролі спеціалізованих посібників зумовлена кількома наступними факторами – перше, це зростання важливості володіння іноземною мовою професійного спрямування для військовослужбовців ЗСУ, зумовлене процесом переходу до стандартів НАТО, друге – недостатня кількість якісних і водночас не застарілих посібників для іншомовної підготовки курсантів розроблених носіями мови, які водночас є і фахівцями з військової справи, і володіють достатнім методичним інструментарієм для підготовки таких посібників, третє – відсутність в національному законодавстві та навчально-методичній літературі уніфікованих варіантів військового перекладу великої кількості варіантів військової термінології НАТО.

Сьогодні базовим підручником при викладанні іноземної мови військового спрямування для курсантів вищих військових навчальних закладів є Campaign – English for the military

видавництва MacMillan до складу якого входять посібник Student's book, робочий зошит Work book та методичні рекомендації для викладача Teacher's book. Комплект посібників Campaign – English for the military є трирівневим курсом англійської військової термінології, його комплекти розроблені відповідно до вимог STANAG-6001 та поділені за рівнями – від початкового рівня (A1-A2) CMP-1 – CMP-2 до вище середнього (B-2) CMP-3, що є суттєвою перевагою і дозволяє викладачеві обирати уроки та завдання відповідно до рівня групи. Окрім того, в комплект посібників рівня CMP-1 входять посібник з граматики Grammar book, тлумачний словник військових термінів – Campaign dictionary of military terms, та буклет додаткових завдань Campaign Check your vocabulary for military English, що служать додатковим джерелом завдань та військової термінології при підготовці та проведенні занять.

Використання спеціалізованих посібників при вивченні іноземної мови курсантами вищих військових навчальних закладів має ряд переваг:

1. Вони побудовані з урахуванням положень воєнних доктрин США, положень бойових статутів та інших військових документів, що дозволяє курсантам ознайомитись з основними зразками військової техніки й озброєння країн-членів НАТО, опанувати базову військово-професійну термінологію англійської мови, граматичний і лексичний засоби, притаманні для американських військово-технічних текстів, польових статутів, настанов, інструкцій, описів тощо.

2. Вони включають завдання на вивчення та активацію усієї базової військової термінології, необхідної військовослужбовцям для участі у міжнародних навчаннях та миротворчих місіях та для успішного складання іспиту на визначення мовленнєвого рівня за стандартом STANAG 6001.

3. Вони максимально інтегровані у предметну область курсантів і мають тісні міжпредметні зв'язки з предметами спеціалізованого циклу – курсанти бачать і розуміють взаємозв'язок між фаховими предметами та іноземною мовою, вбачають вивчення іноземної мови, як логічне продовження вивчення професії, а отже, вони сприяють підвищенню

мотивації курсантів до вивчення іноземної мови за фахом, оскільки відбувається максимальне занурення курсантів у їх сферу спеціалізації, вони усвідомлюють мету вивчення спеціалізованої англійської мови.

4. Зручно та логічно структуровані, кожний урок побудовано з урахуванням матеріалів пройдених уроків (в тому числі і граматичних).

5. У них закладений слухачецентризований підхід до навчання іноземної мови – вони включають великий набір аудіо-матеріалів для прослуховування до кожної теми, озвучений носіями мови, що суттєво натреноує навик сприйняття та розуміння інформації на слух.

6. У спеціалізованих підручниках підібраний автентичний матеріал, зроблено акцент на автентичності, актуальності та практичності навчальних завдань та матеріалів.

7. Вони сприяють вдосконаленню «Soft skills» таких, як робота у команді, прийняття рішень, управління ситуаціями, здатність виділяти й аналізувати зв'язки між різними формами комплексної професійної діяльності, тощо.

8. Чимала кількість завдань створена з врахуванням компаративної технології (порівняльний метод): співставлення та порівняння зразків озброєння, військової форми, тактики ведення бойових дій, тощо.

9. Завдання спеціалізованих посібників розроблені так, що задіяні усі види мовленнєвої діяльності (читання, слухання, письмо, говоріння); види робіт: індивідуально-кооперативні, тощо.

10. Містять пояснення щодо ключових відмінностей в лексиці різних англійських держав.

11. Містять достатню кількість вдало підібраних ілюстрацій, що розкривають та доповнюють текстові матеріали.

12. Заключні тести за кожною темою дозволяють перевірити рівень отриманих знань та розвивають навички логічного мислення.

13. Містить матеріали для аудиторного навчання (Student's book) та самостійної підготовки курсантів (Work book).

Попри питому кількості переваг, комплект спеціалізованих посібників для вивчення іноземної мови Campaign – English for the military має і недоліки. Оскільки посібник виданий іноземним видавництвом і розрахований на підго-

товку військовослужбовців Збройних сил Великобританії та США, він не передбачає розгляду тем про структуру, тактику та основне озброєння Збройних сил України, а отже, він не може бути використаним при вивченні вказаних тем.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що застосування інформаційно-комп'ютерних технологій значно полегшує процес опанування іноземною мовою курсантами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів, робить його більш цікавим та ефективнішим. Зокрема, системи Moodle, Niebelung та інтернет-ресурси надають широкий спектр можливостей для організації процесу вивчення іноземної мови – від навчальних відео-презентаційних матеріалів до тестових завдань на перевірку знань. У свою чергу, спеціалізовані посібники з іноземної мови є осно-

вним джерелом базової військової термінології, тем та завдань, спрямованих на формування у курсантів немовних спеціальностей професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетентностей в обсязі, необхідному для виконання їх службових обов'язків, а саме, формування мовленнєвих умінь та навичок сприймання і розуміння іноземного мовлення в усній та письмовій формах, створення та передачу інформаційних повідомлень і матеріалів з використанням різноманітних форм комунікації.

Перспективним видається проведення дослідження застосування інформаційно-комп'ютерних технологій та спеціальних посібників при іншомовній підготовці курсантів немовних та мовних спеціальностей вищих військових навчальних закладів країн-членів НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

1. О. М. Совгар., В. В. Бойченко, Використання Moodle в процесі самостійної роботи з вивчення іноземної мови курсантів військових ЗВО. Інформаційні технології в освіті. 2021. Т. 48, № 3, С. 7–14.
2. П.О. Гаєва, Специфіка та методологія викладання англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей. Закарпатські філологічні студії. 2021. Т. 1, № 19, С. 107–111.
3. A.Solikhhan, The Impact of Technology in Teaching and Learning English as Foreign Language : TESOL Context. Journal Corner of Education, Linguistics, and Literature. 2023. V. 3, № 1, pp. 83–91.
4. Т.Я. Вдовичин, Створення та конструювання тестів засобами ІКТ. Information Technologies in Education, 2023. № 43, pp. 7–16.
5. Н.І. Годованець, Використання сучасних інформаційних технологій при вивченні іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 2 (53).

REFERENCES

1. O. M. Sovgar., V. V. Boichenko, Using Moodle in the process of self-learning of foreign language by cadets of military higher education institutions. Information technologies in education. 2021. V. 48, № 3, pp. 7–14 [in Ukrainian].
 2. O.P. Gaeva, Specificity and methodology of teaching English to students of non-philologyspecialties. Transcarpathian Philological Studies. 2021. Vol. 1, No. 19, pp. 107–111 [in Ukrainian].
 3. A.Solikhhan, The Impact of Technology in Teaching and Learning English as Foreign Language: TESOLContext. Journal Corner of Education, Linguistics, and Literature. 2023. V. 3, № 1, pp. 83–91.
 4. T.Ya.Vdovychyn, Creation and design of tests by ICT. Information Technologies in Education, 2023. 43, pp. 7–16 [in Ukrainian].
 5. N.I. Hodovanets, Use of modern information technologies in foreign language learning. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. 2015. No. 2 (53) [in Ukrainian].
-

Yu. M. TVERDOKHLIB

Candidate of Political Sciences,

Lecturer at Foreign Languages and Military Translation Department,

Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy, Lviv, Ukraine

E-mail: 1717yuliatm1717@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5748-1843>

**APPLICATION OF MODERN INFORMATION AND COMPUTER TECHNOLOGIES
AND SPECIAL TEXTBOOKS ON FOREIGN LANGUAGES IN PROFESSIONAL
FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF CADETS OF NON-LINGUAL SPECIALITIES
OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Information and computer technologies, which are rapidly developing, significantly and relentlessly transformed the main processes of didactics of the higher military school – the processes of interaction "teacher – cadet", "cadet – knowledge" and "teacher – teaching method of educational material". The rapid development of information and computer technologies contributes to the formation of a variety of forms of organization of educational activities and methods of teaching a foreign language for cadets of higher military educational institutions of non-linguistic specialties, what in its turn, significantly affects the improvement of the effectiveness of such classes and the growth of cadets' motivation to learn a foreign language. The article examines the peculiarities of the use of modern information and computer technologies and specialized textbooks in teaching cadets of non-linguistic specialties of higher military educational institutions foreign language. In particular, the author of the article describes examples and methods of her own application of information and computer technologies (modern multimedia technologies, interactive educational multimedia environments, modern software and Internet resources) in the foreign language training of cadets of non-language specialties of higher military educational institutions and studies the effects of their application on each separate type of cadets' activity (writing, speaking, reading, listening). The author determined that the use of modern multimedia technologies in a complex allows the teacher to create an interactive class (environment) for a more convenient, interesting and effective study of a foreign language by cadets. Also, in the article, considerable attention is paid to the analysis of the main advantages and disadvantages of specialized textbooks for learning a foreign military language (as the example the basic military training textbook – Campaign – English for the military is used).

Key words: foreign language training of cadets, information and computer technologies, digital technologies, foreign language, higher military educational institution, special textbooks.